

PADOMES IETEIKUMS

(2013. gada 9. jūlijs)

par Somijas 2013. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Somijas stabilitātes programmu 2012.–2017. gadam

(2013/C 217/07)

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 121. panta 2. punktu un 148. panta 4. punktu,

ņemot vērā Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97 (1997. gada 7. jūlijs) par budžeta stāvokļa uzraudzības un ekonomikas politikas uzraudzības un koordinācijas stiprināšanu⁽¹⁾ un jo īpaši tās 5. panta 2. punktu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1176/2011 (2011. gada 16. novembris) par to, kā novērst un koriģēt makroekonomisko nelīdzsvarotību⁽²⁾, un jo īpaši tās 6. panta 1. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas ieteikumu,

ņemot vērā Eiropadomes secinājumus,

ņemot vērā Nodarbinātības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas un finanšu komitejas atzinumu,

ņemot vērā Sociālās aizsardzības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas politikas komitejas atzinumu,

tā kā:

- (1) Eiropadome 2010. gada 26. martā piekrita Komisijas priekšlikumam uzsākt jaunu nodarbinātības un izaugsmes stratēģiju – “Eiropa 2020” –, kam pamatā būtu ciešāka ekonomikas politikas koordinācija, lielākoties pievēršot uzmanību galvenajām jomām, kurās jārikojas, lai palielinātu Eiropas ilgtspējīgas izaugsmes potenciālu un konkurētspēju.
- (2) Padome 2010. gada 13. jūlijā pieņēma ieteikumu par dalībvalstu un Savienības vispārējām ekonomikas politikas pamatnostādņēm (2010.–2014. g.) un 2010. gada 21. oktobrī – lēmumu par dalībvalstu nodarbinātības politikas pamatnostādņēm⁽³⁾, kas kopā veido “integrētās pamatnostādnes”. Dalībvalstis tika aicinātas ņemt vērā šīs integrētās pamatnostādnes savā ekonomikas un nodarbinātības politikā.
- (3) Dalībvalstu vai to valdību vadītāji 2012. gada 29. jūnijā pieņēma lēmumu par Izaugsmes un nodarbinātības

paktu, kas ir saskaņots pamats rīcībai valstu, ES un eurozonas līmenī, izmantojot visas iespējamās sviras, instrumentus un politiku. Viņi pieņēma lēmumu par rīcību, kas jāveic dalībvalstu līmenī, jo īpaši paužot ciešu apņēmību sasniegt stratēģijas “Eiropa 2020” mērķus un īstenot konkrētām valstīm adresētos ieteikumus.

- (4) Padome 2012. gada 10. jūlijā pieņēma ieteikumu⁽⁴⁾ par Somijas 2012. gada valsts reformu programmu un sniedza savu atzinumu par Somijas stabilitātes programmu 2012.–2015. gadam.
- (5) Komisija 2012. gada 28. novembrī pieņēma Gada izaugsmes pētījumu, tādējādi uzsākot 2013. gada Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgadu. Komisija, pamatojoties uz Regulu (ES) Nr. 1176/2011, 2012. gada 28. novembrī pieņēma arī brīdinājuma mehānisma ziņojumu, kurā tā noteica Somiju kā vienu no dalībvalstīm, par kurām tiks izstrādāts padziļināts pārskats.
- (6) Eiropas Parlaments ir bijis pienācīgi iesaistīts Eiropas pusgada norisēs saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 1466/97, un 2013. gada 7. februārī tas pieņēma rezolūciju par nodarbinātību un sociālajiem aspektiem 2013. gada Gada izaugsmes pētījumā un rezolūciju par ieguldījumu 2013. gada Gada izaugsmes pētījumā.
- (7) Eiropadome 2013. gada 14. martā apstiprināja prioritātes, lai nodrošinātu finanšu stabilitāti, fiskālo konsolidāciju un rīcību izaugsmes sekmēšanai. Tā uzsvēra nepieciešamību īstenot diferencētu, uz izaugsmi vērstu fiskālo konsolidāciju, atjaunot normālus aizdošanas nosacījumus ekonomikai, sekmēt izaugsmi un konkurētspēju, risināt bezdarba problēmu, novērst krīzes sociālās sekas un modernizēt valsts pārvaldi.
- (8) Komisija 2013. gada 10. aprīlī publicēja saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1176/2011 5. pantu sagatavotā padziļinātā pārskata rezultātus par Somiju. Komisijas veiktā analīze tai ļauj secināt, ka Somijā pastāv makroekonomiskā nelīdzsvarotība, kurai nepieciešama pārraudzība un politikas rīcība. Uzmanība joprojām jāpievērš jo īpaši tekošā konta pozīcijas būtiskajam pasliktinājumam un zemiem eksporta rādītājiem, ko veicina rūpniecības pārstrukturēšana, kā arī izmaksu un ārpusizmaksu konkurētspējas faktoriem.
- (9) Somija 2013. gada 18. aprīlī iesniedza savu 2013. gada valsts reformu programmu un savu stabilitātes programmu, kas attiecas uz laikposmu no 2012. līdz 2017. gadam. Abas programmas izvērtētas vienlaikus, lai ņemtu vērā to savstarpējo saistību.

⁽¹⁾ OV L 209, 2.8.1997, 1. lpp.

⁽²⁾ OV L 306, 23.11.2011., 25. lpp.

⁽³⁾ Saglabātas 2013. gadam ar Padomes Lēmumu 2013/208/ES (2013. gada 22. aprīlis) par dalībvalstu nodarbinātības politikas pamatnostādņēm (OV L 118, 30.4.2013., 21. lpp.).

⁽⁴⁾ OV C 219, 24.7.2012., 28. lpp.

(10) Pamatojoties uz 2013. gada stabilitātes programmas izvērtējumu saskaņā ar Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97, Padome uzskata, ka valsts finanšu stāvoklis Somijā kopumā ir bijis stabils, un ir pieliktas pūles palielināt ieņēmumus un kontrolēt izdevumus, lai virzītos uz vidēja termiņa mērķa (VTM) sasniegšanu. Stabilitātes programmas budžeta prognožu pamatā esošais makroekonomiskais scenārijs ir ticams. Pieauguma prognozes 2013. gadam atbilst Komisijas dienestu 2013. gada pavasara prognozēm, savukārt prognoze 2014. gadam par 0,6 procentu punktiem pārsniedza Komisijas dienestu 2013. gada pavasara prognozi. Stabilitātes programmā izklāstītais budžeta stratēģijas mērķis ir līdzsvarot centrālās valdības finanses un panākt, lai līdz 2015. gadam centrālās valdības parāda attiecība pret IKP sāktu samazināties. Stabilitātes programmā ir ietvertas izmaiņas attiecībā uz VTM, proti, no 0,5 % līdz -0,5 %. Jaunais VTM atbilst Stabilitātes un izaugsmes pakta prasībām. Saskaņā ar stabilitātes programmu VTM tiks sasniegts līdz 2014. gadam, un tas tiks saglabāts līdz 2017. gadam. Pamatojoties uz (pārreķināto) strukturālo bilanci, balstoties uz stabilitātes programmā ietverto informāciju, Somija 2012. gadā nesasniedza iepriekš piemērojamo VTM, un arī 2013. gadā tā nesasnies jauno mērķi.

Stabilitātes programmā prognozēts, ka (pārreķinātā) strukturālā budžeta bilance uzlabosies no -1 % no IKP 2012. gadā līdz -0,9 % no IKP 2013. gadā. Laikposmā no 2014. līdz 2017. gadam tā paliktu robežās no -0,6 % līdz -0,7 % no IKP. Somijas neto izdevumi 2012. gadā palielinājās par 0,4 %, kas joprojām ir zem piemērojamās stabilitātes un izaugsmes pakta izdevumu kritērija atsaucēs vērtības. Negatīva reālā IKP pieauguma 2012. gadā dēļ, pavisam nelielā strukturālā korekcija ir uzskatāma par pietiekamu. 2013. gadā Somijas (pārreķinātā) strukturālā budžeta bilance uzlabojas, un tiek prognozēts, ka tās neto izdevumi atšķirsies no izdevumu kritērija tikai par 0,1 % no IKP. Ņemot vērā Somijas lielo negatīvas ražošanas apjomu starpību, tas tiek uzskatīts par piemērotu. 2014. gadā tiek prognozēts, ka Somijas (pārreķinātā) strukturālā budžeta bilance vēl vairāk uzlabosies, sasniedzot -0,6 % no IKP, tādējādi esot pietiekami tuvu VTM. Turklāt saskaņā ar Komisijas dienestu 2013. gada pavasara prognozēm Somija VTM pilnībā sasniegtu 2014. gadā. Kopumā tas atbilstu Stabilitātes un izaugsmes pakta preventīvajai daļai. Vispārējās valdības kopējais konsolidētais parāds 2012. gadā bija 53 % no IKP un saskaņā ar stabilitātes programmu saglabāsies zem 60 % no IKP visā programmas laikposmā. Stabilitātes programmā paredzēts, ka parāda līmenis 2016. un 2017. gadā samazināsies. Ilgtspējība ilgtermiņā joprojām ir visbūtiskākais fiskālās politikas veicamais uzdevums. Ir atzīts ar sabiedrības novecošanu saistītās ilgtspējības nepietiekamības apmērs attiecībā uz pensijām, veselības aprūpi un ilgtermiņa aprūpi, un tas ir nepārtraukti jāpārbauda.

(11) Sabiedrisko pakalpojumu produktivitātes pieaugums neatbilda produktivitātes pieaugumam plašākā ekonomikas

vidē, un tajā pašā laikā ar sabiedrības novecošanu saistītais slogs palielinās. Lai arī ir izstrādāti principi reformu veikšanai pašvaldībās, apvienošanās joprojām notiks pēc brīvprātības principa, lai gan būs pieejami centrālās valdības finansiālie stimuli. Sagaidāms, ka reforma, kas šobrīd tiek īstenota sociālo un veselības aprūpes pakalpojumu jomā, būtiski nesamazinās pašreizējo veselības aprūpes centru skaitu.

(12) Lai samazinātu jauniešu un ilgstošu bezdarbu, ir īstenoti pasākumi, piemēram, ieviesta garantija jauniešiem, pagaidu prasmju programma jauniešiem un izmēģinājuma programma ilgstošiem bezdarbniekiem. Papildus šīm programmām 2013. gadā tika sniegts papildu finansiālais atbalsts stažēšanās iespējām kā daļa no garantijas jauniešiem un tiek atzinīgi vērtētas saistībā ar negaidītu bezdarba līmeņa palielināšanos. Šie pasākumi tagad ir jāīsteno ar skaidru mērķi – uzlabot mērķa grupu prasmju līmeni un pozīciju darba tirgū. Gados vecāku darbinieku bezdarba līmeņa paaugstināšana ir svarīgs faktors, kas palīdzētu nodrošināt valsts finanšu ilgtspēju un nākotnē apmierināt pieprasījumu pēc darbaspēka. Darbspējīgā vecuma iedzīvotāju skaits Somijā samazinās. Ir panākta vienošanās par vairākiem pasākumiem, lai risinātu agrīnas pensionēšanās iespējas, piemēram, palielināt vecumu, kad ir tiesības doties daļējā pensijā, atcelt samazinātas pensijas iespējas un palielināt pensionēšanās vecumu pēc bezdarba perioda. Tomēr paredzamā mūža ilguma palielināšanās ir notikusi straujāk, nekā tika paredzēts 2005. gada pensiju reformā, un pašreizējais likumā paredzētā pensionēšanās vecuma diapazons laika gaitā var izrādīties pārāk zems, savukārt pensijas – nepietiekamas. Valdība stabilitātes programmā ir apņēmusies līdz 2025. gadam palielināt faktisko pensionēšanās vecumu līdz 62,4 gadiem, kas joprojām ir zems, ņemot vērā paredzamo mūža ilgumu un demogrāfiskās problēmas. Šo saskaņoto darbības virzienu īstenošana joprojām ir prioritāte īstermiņā.

(13) Regulatīvie šķēršļi Somijas pakalpojumu sektorā vēl aizvien ir ierobežojoši, un tirgus koncentrācija ir liela tādos būtiskos sektoros kā mazumtirdzniecība. Konkurences likumā paredzētajām izmaiņām attiecībā uz pārtikas preču tirdzniecības operatoru dominējošo stāvokli, programmas par veselīgu konkurenci mērķiem attiecībā uz lielāku šīs nozares uzraudzību un nevajadzīgo ierobežojumu atcelšanu konkurencei esošajos tiesību aktos, piemēram, attiecībā uz teritoriālo plānošanu un celtniecību, būtu jāsekmē pašreizējo problēmu risināšana. Konkurences iestādes un patērētāju aģentūras apvienošanai kopā ar tai piešķirto lielāku budžetu un plašākām pilnvarām aptvert konkurences neitralitāti starp valsts un privātajiem dalībniekiem būtu arī jāuzlabo konkurences politikas efektivitāte un ieguvumi plašākā mērogā. Konkurences tiesību aktos paredzētie naudas sodi Somijā

vienmēr ir bijuši nelieli, un 2013. gadā plānotajai aptaujai vajadzētu būt par pamatu turpmākām reformām, lai uzlabotu to atturošo iedarbību.

- (14) Produktivitātes pieaugums Somijā joprojām atpaliek no algu pieauguma, savukārt starptautiskā konkurētspēja ir samazinājusies, kā to apliecina aizvien mazāka Somijas eksporta tirgus daļa. Lai arī pētniecībā, izstrādē un inovācijā vēl aizvien tiek veikti lieli ieguldījumi, būtisks jautājums joprojām ir efektivitāte, ar kādu šīs pētniecības rezultāti tiek pārvēsti inovācijās, un jaunos, strauji augošos uzņēmumos, kas var iekļūt strauji augošos eksporta tirgos un stiprināt starptautisko konkurētspēju. Īstermiņā Somijai būtu jāīsteno nesen pieņemtie politikas virzieni un pasākumi, lai uzlabotu tādu pētniecības un inovācijas sistēmu kā jaunais rīcības plāns, un attiecīgā gadījumā būtu jāierosina turpmākas reformas, balstoties uz esošajiem novērtējumiem un prognozējošo ziņojumu, kas šobrīd tiek izstrādāts. Cenas par enerģiju un darbaspēku ir identificētas kā ražošanas resursu cenas, kas Somijas ražotājiem paaugstina izmaksas. Trīspusējās vienošanās par algām, kuras darbība beidzas 2013. gadā, rezultātā algu pieaugums pēdējos gados ir bijis neliels. Tādēļ bažas rada tas, ka sociālie partneri vēl nav noslēguši nevienu jaunu nolīgumu.
- (15) Eiropas pusgada kontekstā Komisija ir veikusi visaptverošu analīzi par Somijas ekonomikas politiku. Tā ir izvērtējusi valsts reformu programmu un stabilitātes programmu un ir sniegusi padziļinātu pārskatu. Komisija ir ņēmusi vērā ne tikai programmu lietderību ilgtspējīgas fiskālās un sociālekonomiskās politikas izveidē, bet arī to atbilstību ES noteikumiem un norādēm, ņemot vērā to, ka jānostiprina Savienības vispārējā ekonomiskā pārvaldība, kas panākams, turpmākajos valsts lēmumos ievērojot ES līmeņa norādes. Komisijas ieteikumi saskaņā ar Eiropas pusgadu ir atspoguļoti 1. līdz 5. ieteikumā.
- (16) Ņemot vērā šo izvērtējumu, Padome ir izskatījusi stabilitātes programmu, un tās atzinums ⁽¹⁾ ir atspoguļots jo īpaši 1. ieteikumā.
- (17) Ņemot vērā Komisijas padziļināto pārskatu un šo izvērtējumu, Padome ir izskatījusi valsts reformu programmu un stabilitātes programmu. Tās ieteikumi saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1176/2011 6. pantu ir atspoguļoti 3. līdz 5. ieteikumā.
- (18) Eiropas pusgada kontekstā Komisija ir arī veikusi analīzi par visas eurozonas ekonomikas politiku. Pamatojoties uz to, Padome ir sniegusi konkrētus ieteikumus, kas adresēti dalībvalstīm, kuru naudas vienība ir euro ⁽²⁾. Somijai

kā valstij, kuras naudas vienība ir euro, būtu arī jānodrošina pilnīga un savlaicīga minēto ieteikumu īstenošana,

AR ŠO IESAKA Somijai laikposmā no 2013. līdz 2014. gadam rīkoties šādi.

1. Īstenot uz izaugsmi vērstu fiskālo politiku un saglabāt stabilu fiskālo stāvokli, kā tika paredzēts, visā programmas laikposmā nodrošinot VTM ieviešanu. Arī turpmāk katru gadu izvērtēt ar sabiedrības novecošanu saistītās ilgtspējas nepietiekamības apmēru un koriģēt valsts ieņēmumus un izdevumus saskaņā ar ilgtermiņa mērķiem un vajadzībām. Nodrošināt ilgtermiņa aprūpes izmaksu efektivitāti un ilgtspēju un lielāku uzmanību vērst uz preventīviem pasākumiem, rehabilitāciju un neatkarīgu dzīvi.
2. Nodrošināt, lai efektīvi tiktu īstenotas pašreiz notiekošās administratīvās reformas attiecībā uz pašvaldību struktūru tā, lai, sniedzot sabiedriskos pakalpojumus, tostarp sociālos un veselības aprūpes pakalpojumus, uzlabotu produktivitāti un ietaupītu izmaksas.
3. Veikt turpmākus pasākumus gados vecāku darbinieku nodarbinātības veicināšanai, tostarp uzlabojot viņu nodarbināmību un mazinot iespējas agrāk atstāt darba tirgu, palielinot faktisko pensionēšanās vecumu, pielāgojot pensionēšanās vecumu vai pensijas pabalstus paredzamā mūža ilguma izmaiņām. Īstenot un cieši pārraudzīt pastāvošo pasākumu ietekmi, lai uzlabotu jaunu cilvēku un ilgstošu bezdarbnieku pozīciju darba tirgū, īpašu uzmanību pievēršot ar darbu saistītu prasmju attīstībai.
4. Turpināt centienus uzlabot konkurenci preču un pakalpojumu tirgos, sevišķi mazumtirdzniecībā, īstenojot jauno veselīgas konkurences veicināšanas programmu.
5. Uzlabot Somijas spēju nodrošināt novatoriskus ražojumus, pakalpojumus un strauji augošus uzņēmumus strauji mainīgā vidē, un turpināt rūpniecības diversifikāciju; turpināt ekonomikā uzlabot vispārējo energoefektivitāti. Pašreizējā vidē ar zemu izaugsmes līmeni veicināt faktisko algu un produktivitātes attīstības tendenču saskaņošanu, tajā pašā laikā pilnībā ievērojot sociālo partneru lomu un saskaņā ar valsts praksi.

Briselē, 2013. gada 9. jūlijā

Padomes vārdā –
priekšsēdētājs
R. ŠADŽIUS

⁽¹⁾ Saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1466/97 5. panta 2. punktu.

⁽²⁾ Skatīt šā Oficiāla Vēstneša 97. lappusi.